

Резюмета на публикациите, представени за участие в конкурса

Г 7 - Статии в списания и поредици

***Метафорите в езика на финансовите институции* 2016**

сб. Проблеми на социолингвистиката, т.ХII, С., 2014, ISBN 978-954-8305-43-3, 197-202.

Цел на това изследване е да представи закономерности на изразявана делова експресивност във вербални текстове от областта на финансовото дело. Откриваната в резултата на системни наблюдения експресивност в статията е определена като иманентен признак на словесността във финансовите среди, още от самото начало на тяхното възникване. В статията събраният чрез скрито наблюдение корпус от текстове за целите на анализа е разделен условно на външни и вътрешни текстове съобразно тяхното предназначение в оперативната работа с финансовите субекти. Същността и употребата на метафори се разглежда в езика на целенасочено подбран корпус от 40 текста, който, според комуникативната интенция на техните автори в двете му условни части, се състои от: доклади, приветствени речи, застрахователни и кредитни договори и рекламни послания.

В обобщенията на изследването се прави извод, че по-голямата част от метафоричните колокации са преводни и навлизат в специализираната реч чрез участието на националните институции в международния живот и главно в международния финансов обмен.

Заключението в статията е, че в тази делова сфера е натрупан съществен организиран във вековете социален опит. Посоченото обстоятелство служи за основание със сигурност да се твърди, че такъв дългосрочен опит стимулира преноса на семи благодарение на сходства, търсени в създаване на метафори. Според автора друга вероятна причина метафорите да бъдат широко ползвани в езика на финансовите институции е неизменната дълбока обвързаност на парите с житейски процеси, чието значение е решаващо не само за съществуването на обществото, но и за това на отделната личност. Тази значимост е извор на страсти и силни вълнения, които намират своя израз в забележителна словесна експресивност като рефлексия на деловите отношения. Деловата експресивност е резултат от важността на финансовите институции и тяхното влияние върху индивидуалното и обществено съзнание.

***Типични трудности и грешки при усвояването на етнонимите в чуждоезиковото обучение* 2019**

сб. Лингводидактически ракурси, изд. СУ /под печат/

(Ре)формиране на национално езиково съзнание на военния фронт (1944 -1945г.)

2015

-Българският език и съвременното езиково обучение. Сборник в чест на 65-годишнината на доц. д-р Мария Петрова, Издателство на ПУ „Паисий Хилендарски“, Филиал – Смолян, ISBN: 978-954-8767-59-0

В статията се представя уникален процес на езиково формиране на големи човешки маси в необичайните условия на военния фронт. Стотици хиляди българи са изпратени на фронта в битката срещу хитлеристка Германия – септември 1944 г. до май 1945 г. Статията представя организираният усилие на т.нар. помощник-командири, идеологически апарат на БКП създаден специално за фронтовите условия, да влияе върху представата за езиковата престижност на новия публицистичен език и чрез новосъздадения военен печат, окопните вестници, да формира езиков изказ в публичността, който да отговаря на идеологическите императиви на тоталитарния режим.

Вестникарското езиково клише – как времето разбива пространството 2014

- сб. Проблеми на социолингвистиката, т.XI, ISSN 1314-5401, стр.255 – 260, С., 2014. – 2014

Статията разглежда вестникарското клише. Изследването е върху журналистическия регистър като сравнява проявите му в миналото и настоящето. То се фокусира върху различията, които се появяват по отношение на стереотипното мислене и клиширания език.

Дискусията се развива около някои проблеми на езиковото развитие, т.е селективния процес на съграждане на националния стандартен език, където проблемите на масовата култура са особено релевантни. Ролята на нормоуредник на съвременния български език, възприета от българските медии през последните 20 години, е подложена на критика.

Авторът стига до заключението, че големият разговор за езика и шаблона не е изчерпан. Езикът ни дава възможности, които не се измерват и не се изчерпват с пътя на едно поколение.

Наименования на градски акценти в София

- Езиковедски приноси в чест на чл.-кор. М. Виденов, Университетско изд. „Св. св. Кирил и Методий“, В. Търново, 2005, ISBN 954-524-452-6, стр. 289-298. – 2005

Статията представя изследване на корпус от 1246 ергонима, които функционират като градски знаци за експресивна вербална комерсиална стратегия. Ергонимите са разделени на три групи: традиционни, с остаряла екзотична конотация и третата група - локални екзотични ергоними. Последната група включва

наименованията с най-голяма употреба в град София (над 75% от корпуса), което ги прави представителни за размерите на процеса.

Анализът на ергонимите посочва пет признака според наличието и степента на тематична връзка между имената на ресторантите или заведенията и техния интериор и екстериор. Въз основа на това съотношение ергонимите са разпределени в пет групи. Във втората част на статията са изведени координатите на отделните групи ергоними на територията на София.

Европейската идея и националният език 2014

сп. Наука, брой:бр. №1, 2014, стр.44-49

В статията националният език се разглежда като екзистенциална категория, която носи смисъла на авторитетен гарант за националната принадлежност на дадена територия. Анализът ни се съобразява с обстоятелството, че днес повече от всякога на Стария континент битката се води за духовните територии и за приобщаване на все по-голям човешки потенциал към принадлежността на тези територии, които са категорично маркирани чрез националните езици. В статията е направен преглед на историческите движения към размествания в двете посоки – към териториалните граници и към духовните граници. Заключениеята ни водят към извода, че всеки един от т.нар. големи езици е бил обект на сериозни духовни и материални инвестиции, които целят национално обединяване чрез националния език и присъединяване на отделната нация към общото движение на европейската идея към единение.

Методически проекции на архивния публицистичен текст в процеса на обучение по чужд език 2013

Образование и технологии. Иновации в обучението и познавателното развитие. Том 4. ISSN 1314-1791, редактор Р. Папанчева, Бургас, 2013. Microsoft. Partners in learning. стр. 105-106.

Статията е посветена на съвременната методология на обучение по чужд език, при която изискванията за постигане на все по-високо ниво на владеене на чуждия език стават наложителни. Архивният публицистичен текст съдържа две основни характеристики, които го правят изключителен източник на информация за изучавания език. Най-напред това е автентичното отражение на ежедневието на хората в една отминала епоха - техните нрави, амбиции, мечти, неволи и усилия, пораждани от социалната среда. Друг аспект се открива в езиковата вариантност, т.е. пред обучаемия се разкриват моменти от историческото развитие на езика, етапи на установяване на норми и колебанията в следването на тези книжовноезикови норми. Разбира се, учебната работа с архивен публицистичен текст предполага наличие на достатъчен обем усвоени знания на чуждия език.

Синтактични маркери на социална зрелост в разговорната реч

сб. Проблеми на социолингвистиката, т.Х, С., Изд. „Знак`94”, В. Търново, 2011, ISBN 978-954-8305-12-9, ред. Кирил Цанков, стр. 133-141.

Това изследване има за цел да представи една особена фразова структура, която функционира като част от речева интеракция с „отключващ” въпрос. Обект на изследването е отговорът, вторият компонент на речевата интеракция.

Коментарът в отговора е съобразен с очакванията на инициращия разговора, като по този начин респондентът се представя като знаещ и опитен човек, който оглежда нещата в по-широк аспект. Този отговор разкрива социалната зрелост на говорещия. Социалната зрелост включва достатъчно доказани знания и умения, развити в практически способности на индивида, чрез които той успешно направлява живота – своя и на свързаните с него хора.

Фразовите структури, за които става въпрос, са съставна част от комуникативното поведение на човека, още повече в случаите, при които се ползват в кратък спонтанен разговорен акт. Наблюденията върху корпуса от такива интеракции сочат, че функционално този тип комуникативен акт е много сходен с поздравите, тъй като те показват желанието на говорещия да се включи в общуването като цяло.

Структурното разнообразие на фразата-отговор се открива в ограничен брой употреби. Корпусът за целите на това изследване обхваща 207 употреби, които са записани в периода април 2009 – януари 2010.

Нерядко ползването на такива форми за интеракция е силно шаблонизирано. То се свежда до автоматично произнасяне на реплики. По този начин се прикрива истинското състояние на нещата, на нагласите и актуално развитите се отношения между общуващите.

Вербални аспекти на детското любопитство 2010

Годишник на Фондация „Родители и деца отново заедно”, т.III, ISBN 978- 619- 7009-01-9, С., 2010, стр. 29 - 47.

Статията разглежда езиковите особености на детското любопитство в един критичен момент за развитието на детето като личност - времето на драматичен разпад на семейството и юридическа раздяла на родителите. Научен принос на изследването са събраният корпус от вербални изкази на момчета и момичета във възрастовия диапазон от 5 до 11 години и представени в система модели на езиково поведение на деца в риск. Анализът на корпуса от данни доказва нарушеното доверие към родителя/родителите, както и комуникативните аспекти на детското

любопитство, компенсирани отнетата на детето свобода на избор, включително свободата на езиков израз.

Езикова политика и социален прогрес 2009

сп. Контакти, бр. № 2, Гражданска академия „Инга“, С., 2009.

В статията се разглежда важният въпрос за прогреса в общественото развитие и неговата връзка с езиковата политика, която се провежда от специализираните институции. Отбелязано е същественото обстоятелство за стойността на езика като съхранител и носител на традиционните национални ценности. В статията са приведени множество примери за градивността на съотношението между правителствените насърчителни действия по отношение на езика и социалното развитие към обществен прогрес.

Защо „дънките се преместиха до хот дога“? 2008

Агресията на уличния език. Проблеми на социалингвистиката, т. IX, С., 2008, стр 100 – 106, Изд. „Знак`94“, В. Търново, ISBN 978-954-8709-92-7.

Тази статия коментира основни граждански взаимоотношения в големия град, разглеждайки го като своеобразен терен на *вторично* противопоставяне на социални пространства и връзки. Този феномен отбелязваме като *вторичен* на основанията на едно *първично* противопоставяне между пространствата *първична територия* (природно-човешко съжителство) и *град*. Тук се посочват особеностите на речевия контакт, определяни от пространства с характерно присъствие, принадлежност, специфична ритуалност и др. Силно е влиянието, което се отчита в изследването и на другите релевантни фактори, определящи характера на контактите: неформалност, демократичност и спонтанност, но и също така ограниченост във времето и изключителната динамика на условията на уличното общуване. Изводите водят към заключение, че традиционната експресивност на уличната словесност беше успешно овладяна и преместена като стилизирана в телевизията. Новите медии експонират уличността и я „отнемат“, като преместиха класическия ѝ вид в домовете и заведенията. В този смисъл анонимният автор на съобщението „Дънките се преместиха до хот дога“ е изразил динамиката на съвременното улично градско общуване - „дънките“ символ и дрескод на градския потребител, се преместиха до *хот дога* – символ на стандартизираната консумативност.

Езиковата политика в българските вестници в периода на Присъединяването (към ЕС и НАТО) 2006

Вестникът и обществото, Унив. издателство на ВСУ “Черноризец Храбър”, Варна 2006, ISBN 978-954-715-291-5, стр. 94-102.

Статията отразява езиковите характеристики и промени в българския език през един съществен период от съвременната история на страната. Тук той е дефиниран като период на Присъединяването, който започва в преговорите за присъединяване към НАТО през 1997 г. и завършва с присъединяването на България към Европейския съюз през 2007 г. През посоченото по такъв начин десетилетие (1997-2007) се откриват променливи в националния език, които са изведени в система и показват явна тенденция да се търсят сходства с т.нар. европейски стандарт на мислене и поведение, включително и в словесната публицистична изразност. От друга страна анализът показва планираното осъществяване на социални мероприятия – масови активности с участие на държавните институции, които предполагат въвеждане и употреба на престижна и авторитетна социално-икономическа лексика в публичността през този период.

Езикови стратегии на въздействие върху обществото от правоохранителните органи на властта в България 2005

Годишник на ДЕО – ИЧС, т. XIII, 2005 г., ISSN 1312-2223, стр.25 - 31.

Статията е посветена на анализа на езикови феномени, които са известни в публичността като названия на полицейски акции и мероприятия по опазване на законността в страната от специализираните институции. За целите на изследването е събран корпус от названия на подобни институционални инициативи, общо 22 названия. Сред тях се открояват наименования на акции, които са метафорични препратки към качества и прояви на опасни животни, насекоми (*Паяк, Мутант, Октопод* и др.), както и названия, търсещи асоциации с престъпната дейност на конкретна социална група (*Трева, Скитник* и др.) При анализа се забелязва сходство с модели на назоваване на оръжия и системи за масово поражение, които целят да внушават страх и респект в противника (*Стингър – `ужилване`, Блек хоук - `черен ястреб`, Черна акула, Питон, Кобра* и др.). Статията завършва със заключението, според което очевидното намерение, мотивиращо процеса на подобна номинация съдържа идеята да се предадат качества от единия обект (силов, заплашителен и смъртоносен) към назовавания обект или действия с цел практическото осъществяване на респектиращи и въздържащи противника, в случая – престъпник, действия.

Езикът на посланието „след дългия сигнал“ 2005

Сб. Проблеми на социолингвистиката, т.VIII, С., 2005, стр. 82 – 88, Изд. „Делфи“, ISBN 954-8818-15-9.

Обект на тази статия са езикови реалности в България, породени от техническия прогрес, който предопределя както характера, така и целите на едно по-интензивно градско общуване през 90-те години на XX и първите години на XXI век. Статията изтъква като основна тезата, че в така провежданото технически опосредствано общуване комуникативните цели са осъществявани посредством телефонния секретар на домашния или сружebния телефон и носят смисъла на престижни прояви на

съвременната личност с висок социален статус. За проучването на този вид речево общуване е представен за социолингвистично изследване корпус от 247 входящи съобщения, записани на телефонен секретар в периода 2000-2002 г. Научен принос на изследването са анализът на особеностите на семантичната структура на входящите съобщения, както и анализът на характера на невербалните средства, произтичащи от т.нар. ограничаваща спонтанност на речевия изказ.

Възможности на българския език за голямата европейска среща на езиците 2004

сп. Наука, бр.№ 5, 2004, ISSN 0861-3362, стр. 45-47.

Статията се явява отговор на новите перспективи и предизвикателства, които се появяват пред българското общество и култура в резултат на процесите на тясно и обхванто интегриране на нашата страна към Европейския съюз. В изследването е представена поредица от реални обстоятелства, които налагат българската традиционна култура и език да отговорят на новите изисквания, породени както от всекидневните необходимости, така и от перспективите за реализация на отделната личност. В статията са изведени основания за извода, че езикът съизмерва своето съществуване с възможностите, които този език открива за социалната реализация на отделната личност. В глобализираното общество се поражда конкуренция между „кодовете за реализация“ – националните езици, която, чрез наличието на възможности за избор, определя бъдещето на всеки един от европейските езици. В този смисъл българският език в новото време се поставя и разглежда в състояние на съпричастност, но и на явна конкуренция с всеки език, близък, голям или далечен, който открива перспективно развитие на отделната личност, развитие, което все по-малко е зависещо и обвързано с националната принадлежност.

Лексикалната колоквиалност в модерната българска периодика 2002

сб. Проблеми на социолингвистиката, т.VII, С., 2002, Издателство „Делфи“, ISBN 954-8630-40-0, стр. 59–64.

Статията разглежда особености на модерното оразговоряване на езика в представителни периодични издания - сп. Максимум, Жена, Егоист, Royal Class, сп. Мода, сп. 15:18, които се появяват на медийния пазар у нас в края на 90-те години на ХХ век. Научен принос в изследването е дефинирането на понятието „кавър-поколение“, както и анализът на престижни езикови стратегии като социален порив за реабилитация на усещането, появило се през 90-те години, за безпринадлежност на това поколение.

Методологически и социолингвистически основания на "Минимум на български език за чужденци" 2001

сп. Чуждоезиково обучение, бр .6, с. 58-65, 2001, ISSN 0205-1834. Web of Science

Статията е посветена на анализ на основните принципи, по които се разработва методиката за създаване на минимум от езикови знания, които да бъдат представени като основа на обучението по езика. Разсъжденията по проблема ни карат да проследим пътищата, по които се движи един средностатистически чуждестранен гражданин в България. За целта са проучени и представени в статията показателни статистически данни. Така очертаните социални маршрути са организирани в мрежа от проекти на социални контакти и активности. Пресечните точки в тази мрежа са повод да се търсят лексикални и граматически факти от езика, които се оказват решаващи в началните етапи на действителната комуникация чрез чуждия език в страната, в която той се говори като роден. На посочените основания е създаден корпус от 520 лексикални единици, по-голямата част от които се оказват т.нар. служебни думи. Получените резултати и зависимости са залегнали като теоретичен моден за написване на учебно помагало, съучебник по български език за начинаещи чуждестранни граждани.

Речта за себе си на сп. „Егоист” 2001

сп. Медиясвят, ред. Вл. Михайлов, „Издателство за списания – Медиа”, ISSN 1311-7483, август 2001, стр. 36-39.

Статията разглежда езика на най-популярното лайфстайл списание в България „Егоист”, което ефектно се появява на медийния пазар у нас в края на 90-те години. Списанието заявява себе си най-вече с демонстративната претенция да бъде различно. В статията езикът на „Егоист” е анализиран от гледище на теорията за противопоставящите се практики на „реч за другите” и „реч за себе си”. Тук се срещат коментарите за *социализираната реч* – когато авторът разговаря с участниците или с тези, които има предвид в изказването си, съпоставяна с т.нар. *егоистична реч*, която за разлика от социализираната не предполага диалог или поне отговор от околните. В заключението на статията се изтъква слабостта на каламбуриите и ефектните стилистичните практики да съживят изложението, поради отсъствие на действителна социална и речева комуникация с читателя.

Езикът на съвременния периодичен печат в Родопите - между националното и регионалното 2000

Родопите през 19. и началото на 20. век Език, Култура, История. Том I - Език. Смолян, 2000. Изд. на ПУ "Паисий Хилендарски". ISBN: 954 - 423 - 210 – 9

В статията за първи път се прави социолингвистичен анализ на езика в регионалните периодични издания в гр. Смолян - вестниците „Родопски вести”,

„Родопски преглед“ и „Отзвук“. Специфичен е изборът на гр. Смолян – постигнат е чрез провеждане на т.нар. *насочен асоциативен експеримент* (понятието *родопски град* се асоциира от респондентите с гр. Смолян). В първата част на изследването е представен анализ на заглавните текстове, който открива пряка зависимост и заимстване от езиковата редакционна практика на в. 24 часа през 90-те години. Втората част на изследването се концентрира върху изреченската структура в езика на представителни вестникарски публикации. Направен е анализ на лексикалните структури, употребата на фигури и тропи с цел постигане атрактивност на текста на журналистическото изложение. Разговорността на стила е откривана като популярен похват най-често постигана чрез перифразиране на актуални в политическия живот на страната изрази и социокултурни акценти. Според анализа в статията смолянските вестници отделят широко място на употребата на лексика, популяризирана в медиите и политическия живот на страната. Регионалното послание към читателя разчита на употребата на диалектизми и просторечия. Направена е оценка, според която най-изразителните прояви на просторечието – западнобългарските диалектизми не се допускат в журналистическия текст. Подобно е отношението към вулгаризми, цинизми и откровено сексуалната тематика. Заключение е, че редакционната политика на тези издания търси път към тенденция езикът на печата в региона да се освободи от шаблона на новия публицистичен български език, който очевидно се приема като формиран по англоезичен модел.

Езикова престижност и медийни манипулации 1999

Медиите и езикът, Издателство „Ето“, С.1999, ISBN 954-9859-01-0, стр.85-91.

Статията разглежда проблема с наличието на манипулативни стратегии в езика на новата българска публицистика. Основна отправна точка на анализа са обстоятелствата, които определят същността на актуалната за българското общество езикова престижност, демонстрирана най-вече в езика на популярната ежедневна преса. Определяща характеристика на новата представа за езикова престижност е отрицанието и иронизирането на преобладаващата авторитарна престижност на официалните институции на тоталитарната публичност. Тук е разгледан и проблемът за т.нар. *износоустойчивост* на българския език поставен в условията на публицистичнонапрежение и нови изисквания за експресивност и убеждаваща влиятелност.

Г 9 – Студии

Ritualized Slogan Lexis in the Bulgarian Press during the Times of Violent Contradiction in Ideologies (1944-1947)

Language and History, Linguistics and Historiography, Studies in Historical Linguistics, vol. 9, Peter Lang AG, International Academic Publishers, Oxford, Bern, 2012, ISBN 978-3-0343-0761-1, p. 429-448.

Студията е част от по-широко изследване върху тоталитарния публичен и публицистичен език. Изследването е публикувано в оригинал на английски език.

Обект на анализа е станалата популярна лозунгова лексика в езика на българските вестници през втората половина на 40-те години на миналия век. В стилистичните и семиотичните особености на тази лексика се открива ясният израз-отражение на острото идеологическо противопоставяне в българското общество през този период. Научни приноси в изследването са дефинирането на езиковите прояви на ритуала, анализът на мотивите и социалните императиви, които водят до появата на тази лексика, разглеждана в изследването като част от процеса на ритуализация на идеологическите норми, налагани не само у нас, но и в страните от Източна Европа. Научен принос е извеждането в системен план на условията на възникване на ритуални практики в тоталитарното общество и ангажираните с тях ритуални езикови структури във вид на лозунгови текстове.

Основно значение в студията се придава и на възприемането на тяхната употреба както в мащабен социален план, така и в личностен план като категоричен израз на престижно за времето си обществено поведение.

Научен принос е анализът на формалната структура на тези езикови феномени в зараждащото се у нас тоталитарно общество, както и ангажирането на обикновена, битова лексика от ежедневието с актуално идеологическо съдържание и социални внушения.

Les défis linguistiques du discours des medias bulgares après les Changements de 1989

Revue des études slave, La Bulgarie du communisme a L'Union europeenne: Langue, litterature, medias. Paris, LXXXI/2-3, 2010, ISBN 978-2-7204-0469-6, p. 269-285.

Студията е написана и представена в оригинал на френски език. Обект на изследването са промените, които настъпват в българския език като следствие на обществените промени след 1989 г. Анализът обхваща корпус от езикови примери, които са представителни за посоката и качеството на развитие на езика в съвременните български масмедии. В крайна сметка тук се опитваме да намерим отговор на въпроса: може ли и как да се извършат промени в езика за време от двадесетина години, които да внесат решителни промени в неговата граматическа и лексикална структура.

***Женска и мъжка реч в българските лайфстайл списания* 2006**

Език и идиолект. Военно издателство, С., 2006, стр. 234- 275, ISBN 954-509-362-5 ; ISBN 978-954-509-362-3

Изследването обхваща цялата палитра от модерни списания, които излизат на българския медиен пазар в края на 90-те години на миналия век и популярно са

назовавани като лайфстайл списания. Замисленото проучване на техния език има за цел да установи наличие на езикови особености, които да бъдат изведени в система на белязваща мъжки тип говорене и женски тип говорене в публицистичната реч. Подбрани са критерии, според които се подбират различни по жанр публицистични печатни текстове и чрез лингвостатистически анализ се извеждат граматически, морфологични и лексикални и стилови характеристики. Според въведените критерии се определя принадлежността на публицистичния текст към женския или съответно към мъжкия тип говорене в актуалните текстове на популярната публицистика.

***Йерархизация на общественото пространство в езика на посттоталитарния печат в България* 1999**

Социолингвистика, т.4, Издателство БУЛЛЕКС, С., 1999, ISSN 1310-3644, стр.184 - 225.

Студията е обобщение върху широкото разпространение на квалификатори в българската печатна публицистична реч след 1990 г. Направен е анализ на системната употреба на квалификатори от рода на *супер*, *хипер*, *№ 1*, *топ*, *мега*, *баш* и др., заедно със станалите особено популярни през 90-те години в българския масмедиен дискурс метафорични употреби от рода на „мерцедеса на“, „шампанското на“ и др. Заключение на статията отразява както широтата и честотата на отделните употреби, така и специфичния начин на тяхното свързване в обособена йерархична система в публицистичния език.